

rasında üzüm ile zeytin arasındaki “vardiya değişimi”nin sık tartışıldığı Girit’te bile bunun söz konusu olmadığını 1670 ve 1704 tarihli Tapu Tahrir defterlerindeki kayıtlar üzerine yaptığı incelikli çalışma sonucuna dayanarak aktarıyor.

Zeytinin Akdeniz’deki Yolculuğu konferanslarında Christos Hadziiossif’un söylediği gibi burada belirleyici olan emek piyasalarının durumu ve mülkiyet ilişkileridir. Adıyeye’nin araştırması da bunu doğruluyor. Aynı doğrultuda Çağatay Özcan Kokulu, Payamlı-Kavacık-Efemçukuru-Çamtepe-Gödençe güzergâhında uzanan İzmir Kızıldağlar’da eskiden (20. yüzyılda) deve yükleri ile piyasaya taşınan sultanîye üzüm ve diğer yerel üzüm türlerinin tarımdaki emek gücünün gün geçtikçe azalması ve aynı zamanda bağcılığın daha yüksek bir sermaye birikimi gerektirmesinden dolayı artık kaybolmaya ya da “butikleşme”ye yüz tuttuğunu belirtiyor. Burada ilginç olan diğer bir nokta, günümüzün en başarılı kooperatif işletmelerinden biri olan Gödençe Tarımsal Kalkınma Kooperatifi üyelerinin her iki ürün de kooperatif faaliyeti içerisinde olsa da üzüm örgütlenmesinden ziyade zeytin örgütlenmesinde başarı göstermesidir. Oysa üzüm 19. ve 20. yüzyıllarda, Sokrates Petmezas ve Elena Frangakis-Syrett’in gösterdikleri gibi, Ege’nin iki kıyısında neredeyse mono-kültür haline gelmiş, tarım-ticaret-finans-sanayi örgütlenmesinin lokomotif olmuştu.

Alp Yücel Kaya, Ege Üniversitesi, İktisat Bölümü

Akdeniz’in Kıyısında: İzmir Körfezi’ne Ekolojik Dokunuşlar

DOI 10.32325/iaad.2017.24

İzmir Akdeniz Akademisi tarafından “Akdeniz’in Kıyısında” üst başlığıyla İzmir Körfezi hakkında ekolojik, tarihsel, ticari, kentleşme, kültürel, sosyal ve uluslararası boyutuyla sürdürülmekte olan konferanslar dizisinde, 9 Kasım 2016 tarihinde gerçekleştirilen “İzmir Körfezi’ne Ekolojik Dokunuşlar” konferansında, İzmir Limanı’nın verimliliğini ve kapasitesini artırmak ve İzmir Körfezi içinde su sirkülasyonunu ve kalitesini iyileştirmek amacıyla yapılan çalışmaların değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Konferansta İZSU Genel Mü-

dür Yardımcısı Tülay Yılmaz tarafından İZSU ve TCDD genel müdürlükleri işbirliğiyle sürdürülmekte olan “İzmir Körfezi ve Limanı Rehabilitasyon Projesi” kapsamında bugüne kadar sürdürülen çalışmalar ve gelişmeler hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

İZSU, İzmir Körfezi’ndeki mevcut su kalitesinin iyileştirilmesine yönelik olarak sürdürdüğü çalışmalar kapsamında, deniz ortamı sayısal modelleme çalışmalarını da yürütmektedir. Bu çalışmaların uluslararası ölçekte bir örnek olmasını sağlamak üzere, etkin bir ölçüm ve çevrimiçi izleme sistemi de kurmuştur. Elde edilen sonuçlar, Körfez’in güney aksı boyunca açılacak olan Liman Yaklaşım Kanalı ile Körfez’e temiz su girişinin artacağını; kuzey aksında oluşturulacak Akıntı İyileştirme (Sirkülasyon) Kanalı’nın da bu bölgedeki akıntı hızlarını arttıracığını; böylece, ekolojik açıdan daha hassas olan kuzey kıyıları ve Gediz Deltası Sulak Alanı boyunca Körfez’e giren temiz suyun miktarını ve dolaşımını hızlandıracağını; sonuç olarak sulak alan potansiyeliyle önemli bir doğal değer olan bu bölgedeki su kalitesinin ve biyolojik çeşitliliğin iyileştirileceğini göstermektedir.

Konferansta konuşmacı olarak yer alan Dokuz Eylül Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü Öğretim Üyesi ve İZSU Yönetim Kurulu üyesi Prof. Dr. Gökdeniz Neşer, dünyadaki uygulamalarından İzmir Körfezi’nde gerçekleştirilmesi planlanan bu çalışmalara benzer nitelikte örnekler vererek İzmir kenti özelinde projenin önemini ve beklenen hedeflerini tartışmıştır. İzmir Körfezi su kalitesini iyileştirmenin en etkili yolu iç körfezle dış körfez arasındaki su değişimini hızlandırmak ve dolayısıyla suyun iç körfezde kalış süresini azaltmaktır. Bu iyileştirmenin nerede ve nasıl yapılacağını öngörmek amacıyla İzmir Körfezi için geliştirilmiş hidrodinamik model çalışmalarında farklı senaryolar denenmiş ve kurulan bu sürekli izleme ve gözlem sistemiyle en uygun senaryo belirlenmiştir. Karaburun, Foça, Güzelbahçe, Pasaport ve Bostanlı olmak üzere beş noktada kurulu istasyonlarda rüzgâr yönü, sıcaklık, nem, yağış miktarı, tuzluluk gibi parametrelerin yanı sıra; akıntı hızı, akıntıların zaman ve mekân içindeki değişimleri gibi oşinografik veriler de toplanmaktadır.

Gerçekleştirilen proje kapsamında yürütülen model çalışmaları hakkında detaylı bilgilendirme, Dokuz Eylül Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şükrü Beşiktepe tarafından yapılmıştır. Körfez’de kurulan, ancak belli bir teknik altyapı ve operasyonel kapasiteyle sağlanabilen böyle bir sürekli izleme ve gözlem sisteminin verimli işletilebilmesinin kamu kurumları ve karar vericilerin koordineli çalışmasıyla mümkün olabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca, bu sistemin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapıldığı ve elde edilen sonuçların paylaşılacağı da belirtilmiştir.

Akdeniz’in Kıyısında: İzmir Limanı ve Liman İşletmeciliği

“Akdeniz’in Kıyısında” üst başlığı altında sürdürülmekte olan konferanslar dizisinin bir diğeri, “İzmir Limanı ve Liman İşletmeciliği”, 10 Aralık 2016 tarihinde gerçekleşmiştir. İzmir, Ege Bölgesi’nin liman şehri olma özelliğiyle kendi nüfusuyla beraber Türkiye ekonomisinde de önemli yer tutan Ege Bölgesi şehirlerinin dünyaya açıldığı bir kapı niteliğindedir. İzmir Körfezi içinde yer alan TCDD İzmir Alsancak Limanı, deniz ulaşımı açısından Ege Denizi’nin merkezinde, Karadeniz-Akdeniz rotası üzerinde bulunmaktadır. Konferansta ilk konuşmacı TCDD İzmir Liman İşletme Müdürlüğü’nden Metin Özyılmaz, “İzmir Limanı’nın Sayısal Verilerle Güncel Durumu ve Mevcut Projeler” başlıklı sunumunda, İzmir Körfezi’nin coğrafi yapısından dolayı doğal ve korunaklı bir niteliğine sahip olan ve 12 ay boyunca kesintisiz olarak her tip gemi ve yük türüne hizmet veren İzmir Limanı’nın sayısal verilerle güncel durumu ve mevcut projeleri hakkında detaylı bilgi vermiştir.

Deniz Nakliyecileri Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Kazım Burak Şar tarafından yapılan ikinci sunumdaysa, İzmir Limanları ve Terminaleri tanıtılarak, dünya ticaretindeki gelişmelere uygun yapılanma gereği tartışılmıştır. İzmir, Ege Bölgesi’nin liman şehri olma özelliği ve Türkiye ekonomisinde önemli yer tutan niteliğiyle bölgenin dünya ticaretinde rekabetini sağlamak için çok önemli bir fonksiyon üstlenmektedir. Küreselleşmenin başlıca göstergelerinden biri olan dünya ticaretindeki artıştan İzmir ve çevresinin hedefle-

nen oranda pay alabilmesinin önemli şartlarından birisi dünyanın belli başlı ticari rotalarına düzenli seyirleri olan gemilerin İzmir limanlarına uğramalarıdır. Bunun için İzmir limanlarının değişen ve modernleşen gemi kapasitelerine uygun alt ve üst yapıya sahip olmasının bir ihtiyaçtan öte kesin bir gereklilik arz etmekte olduğuna dikkat çekilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi Deniz İşletmeciliği Bölümü Öğretim Üyelerinden Doç. Dr. Yusuf Zorba, “Gemiler, Limanlar ve İzmir” başlığını taşıyan sunumunda, dünya ticaretinde son derece önemli bir yere sahip olan limanların büyüme ve gelişmesinde gemi ve gemi teknolojilerindeki değişimlerin önemini vurgulamıştır. Günümüzde basit bir yapı olarak adlandırılan sallar ve sazdan teknelerle başlayan, sonrasında ağaç teknelerle devam eden deniz ticareti sadece ticarete ev sahipliği yapan bölgeleri değil, bu bölgelerin çok daha içlerine giden artbölgeleri de etkilemektedir. Akdeniz’de bulunan pek çok yerleşim merkezinde benzer etkileri örneklemek mümkündür. Gelişiminin doğal bir sonucu olarak liman alanları şehiriyle çevrelenmiş ve karaya doğru büyümüş ve kara tarafında bir sınır oluşmuştur. Ancak bugün deniz tarafında da sınır oluşmakta ve bu sınırın oluşmasında en önemli faktör de boyutları giderek büyüyen gemiler olarak görülmektedir.

Konferansta İMEAK Deniz Ticaret Odası, İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Yusuf Öztürk tarafından yapılan sunumda deniz taşımacılığı sektörünün durumu tartışılmıştır. 2008 ekonomik kriziyle birlikte denizcilik sektöründeki dalgalanma, küresel ticaretteki yavaşlama ve gemi arz fazlasının yarattığı sıkıntı giderek büyümektedir. Gemi kiralama ücretleri ve navlun gelirlerindeki gerileme, konteyner hatlarının ciddi ölçüde zarar etmesine yol açmaktadır. Bu sıkıntılara rağmen taşıma maliyetlerini azaltmak için denizyolu, demiryolu ve karayolları ulaşım ağlarındaki yatırımlar artarak devam etmektedir. Bu değişimi yakından takip edip gerekli adımların atılması halinde, krizi fırsata çevirmek mümkün olabilecektir. Dolayısıyla, Ege Bölgesi’deki liman ve lojistik yatırımların güçlendirilmesi ve Türkiye’nin deniz ticaretindeki aktarma merkezi olma yolunda hedeflenen çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır.

Ayşe Filibeli, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çevre Mühendisliği Bölümü